

University of Groningen

recensie Max de Jong, Dagboek, bezorgd door Marsha Keja

Renders, Hans

Published in:
Het Parool

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version
Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:
2016

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):
Renders, H. (2016). recensie Max de Jong, Dagboek, bezorgd door Marsha Keja. *Het Parool*.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

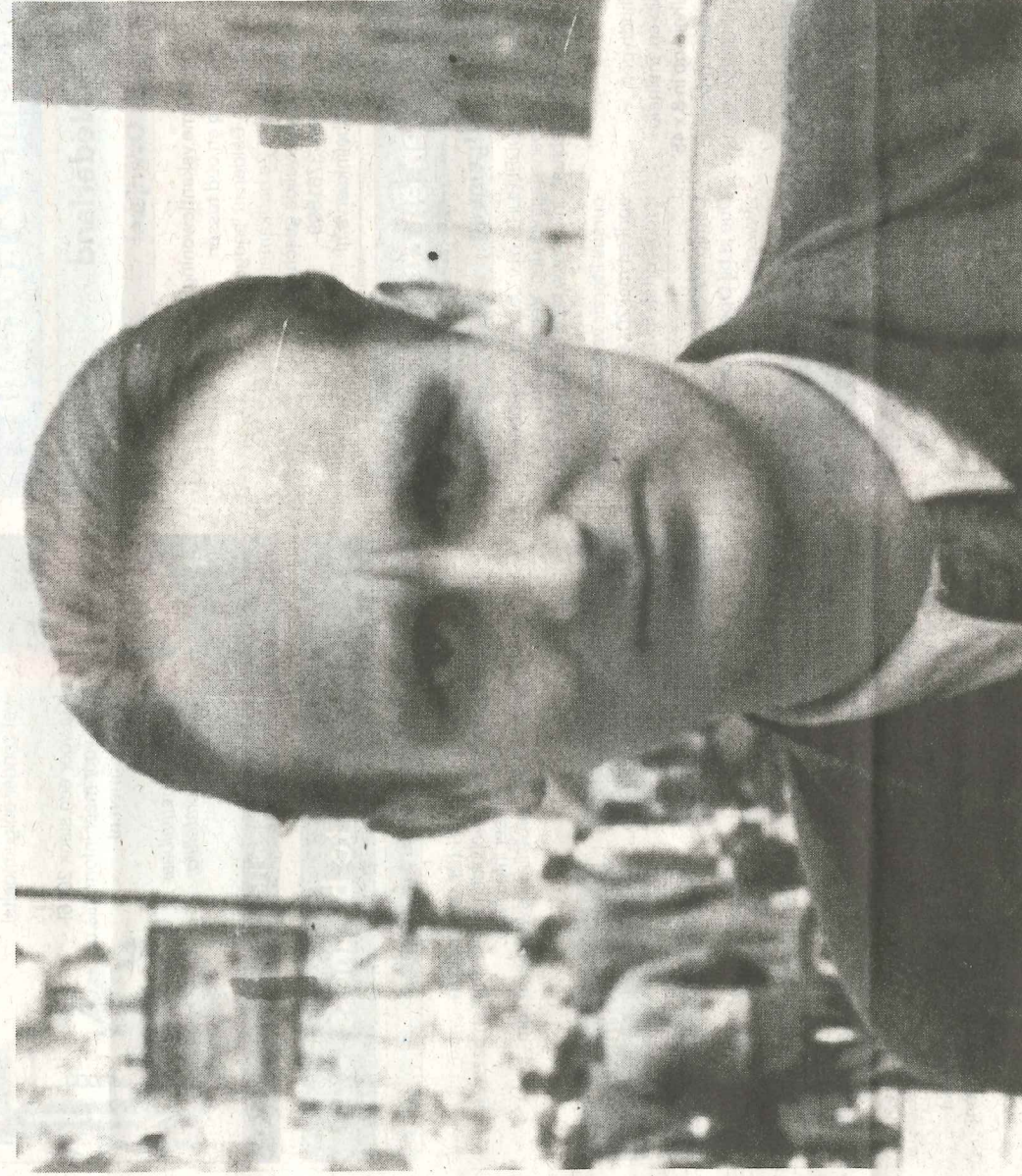
The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

Max de Jong rond 1950.

Verbrokken betovering

Max de Jong (1917-1951) publiceerde tijdens de bezetting *Plaquette*, zes gedichten die eerder in tijdschriften hadden gestaan. Daarna publiceerde hij nog een paar korte essays maar toen hij uit liefdesverdriet een gedicht van 91 kwatrijnen ter publicatie aan Geert van Oorschot aanbod, reageerde die afwijzend: 'Veel te heet van de naald geschreven.'

Mooi, dacht De Jong, dan heb ik ook meteen een titel, en zo verscheen, toch bij uitgeverij Van Oorschot, in 1947 het bundeltje *Heet van de naald*. Vanaf dat moment tot aan zijn vroege dood op 10 juni 1951 als gevolg van een herseninfectie, hield hij een dagboek bij.

De Jong was een gesjeesde student Nederlands die bijna dagelijks in een eethuisje voor studenten op de Keizersgracht kwam waar ook Gerard Reve, Louis Th. Lehmann, Emile van Moerkerken, Hans van Straaten en Adriaan Morriën zaten, en meisjes. Vooral dat laatste zorgde voor een broeierig sfeertje waarover De Jong in zijn *Dagboek* eindeloos verslag doet. 'Bert ging weer bij Esther zitten en vertrok met haar, dat zoent mekaar wel zo lang Trudi in het Sanatorium verblijft.'

De schrijver Sjoerd Leiker adviseerde hij van zijn vrouw te scheiden omdat ze te 'lelijk' was. Toen die laatste daarover verhaal kwam halen, zei De Jong: 'Dat is niet het hele verhaal, ik vertelde hem dat je te lelijk en te dom bent.'

Aan bothheid over die meisjes die hij zat te beloeven geen gebrek. Over een meisje dat volgens De Jong vertiefd op hem was: 'Kan ik eventueel wel eens van profiteren.' Over een zekere Tine de Waard: 'Ik wil haar toch in elk geval zien pissen.'

Belangrijkste thema's in dit dagboek zijn het zoeken naar een kamer, geldgebrek en de irritatie over een buurman die of de radio hard had staan of urenlang aan het zingen was.

'Ik ben radeloos van de acute geldnood,' schreef De Jong. Hij leende van iedereen geld, zijn tante stuurde hem een maandelijksche cheque en veel tijd stak hij in zijn

pogingen een uitkering of subsidie te krijgen. Hij verdiende wat bij met vertalen, maar een baanje vinden lukte niet. Tijd genoeg dus voor een dagboek. 'Me thuis een paar keer klaargemaakt, weer niet meer gewerkt.'

Als hij naar een tentoonstelling van Vincent van Gogh in het Stedelijk Museum gaat, loopt hij de eerste keer weg, omdat er een vertiefd stelletje rondloopt, de tweede keer is ook een mislukking omdat hij een paar reproducties had gekocht die hem niet aanstonden. Zoals dat vaak gaat met neuroten kon hij zijn tijd goed vullen met kleine dingetjes, vooral om zich aan te ergeren: zijn buurman die steeds het draadje van de deurbel doorknipte, en eindelijk deeloos piekeren over wat voor indruk hij op anderen maakte. Zo had hij tegen de al wat oudere Victor van Vrieslandt gezegd, nadat die hersteld was van een griepje: 'Bent u nog op de been in plaats van: bent u weer op de been.'

Geert van Oorschot stond bekend om zijn theatrale overdrijvingen. In die categorie moeten we zijn uitspraak plaatsen dat het *Dagboek* van De Jong samen met *De avonden* van Gerard Reve en *Bij nader inzien* van J.J. Voskuil tot de grote drie monumenten van de literatuur behoorden, halverwege de vorige eeuw. Had hij het wel gelezen? De Jong noemt Van Oorschot in zijn dagboek namelijk 'achterbaks' en 'viezig met jonge meisjes'.

Het *Dagboek* kreeg steeds mythischer proporties omdat de erven van De Jong publicatie ervan tot nu toe hebben tegengehouden, terwijl er in 1990 wel een roofofdruk in 51 exemplaren verscheen. Nu is het gepubliceerd. Bijna elke dag begint De Jong met een opmerking over de 'barbaarse' radio en over een tekort aan slaap. Heel vervelend allemaal, maar achthonderd bladzijden gezeur hierover lezen is ook geen pretje.

De openbaarheid van dit *Dagboek* heeft de betovering ervan verbroken. Wat een stomvervelend boek.

Hans Renders